

ΚΟΙΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΊΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΥΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΙ ΠΕΡΑΝ ΑΥΤΗΣ

Είμαστε ένας συνασπισμός οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και δημοσιογραφικών οργανώσεων που δεσμεύονται για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τη διαφάνεια και τη λογοδοσία σε σχέση με τις τεχνολογίες κατασκοπευτικού λογισμικού. Το κατασκοπευτικό λογισμικό αποτελεί σημαντική απειλή για τις δημοκρατικές αξίες της ΕΕ, το δημόσιο διάλογο και τους υγιείς χώρους της πολιτικής, υπονομεύοντας κρίσιμους πυλώνες όπως η ανεξάρτητη λήψη αποφάσεων μεταξύ των νομοθετών και η ικανότητα των δημοσιογράφων και των ακτιβιστών να θέτουν την εξουσία προ των ευθυνών της. Επιπλέον, όπως υπογράμμισε ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων, το επίπεδο παρεμβατικότητας των σύγχρονων εργαλείων κατασκοπευτικού λογισμικού υπονομεύει την ουσία του θεμελιώδους δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και την προστασία των προσωπικών δεδομένων, γεγονός που τα καθιστά παράνομα βάσει του δικαίου της Ένωσης.

Η εξεταστική επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διερεύνηση της χρήσης του Pegasus και ισοδύναμων κατασκοπευτικών λογισμικών παρακολούθησης (επιτροπή PEGA) κατέληξε στο συμπέρασμα, τον Μάιο του 2023, ότι η πλειονότητα των κρατών μελών της ΕΕ είχε αγοράσει εργαλεία κατασκοπευτικού λογισμικού και ότι ορισμένα από αυτά χρησιμοποίησαν κατασκοπευτικό λογισμικό για την παράνομη και αυθαίρετη παρακολούθηση δημοσιογράφων, υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πολιτικών εκπροσώπων εντός της ΕΕ, όπως ανέφεραν διάφορες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Λυπούμαστε βαθύτατα που τα θεσμικά όργανα της ΕΕ απέτυχαν να δώσουν αποτελεσματικές λύσεις και μια πιο σφαιρική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στις πολυάριθμες αναφορές για κακοδιοίκηση και κατάχρηση εξουσίας από τα κράτη μέλη κατά την τελευταία νομοθετική περίοδο.

Επιπλέον, η πρόσφατα εκδοθείσα Ευρωπαϊκή Πράξη για την Ελευθερία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (EMFA) δημιουργεί ένα ανησυχητικό προηγούμενο. Παρά τις αξιέπαινες προθέσεις του, ο νόμος αποτυγχάνει να προστατεύσει πλήρως τους δημοσιογράφους από το λογισμικό κατασκοπείας, στερείται ουσιαστικών εγγυήσεων κατά της παρακολούθησής τους και δημιουργεί εκτεταμένες νομικές βάσεις για τη χρήση του εναντίον τους στην ΕΕ. Κατά συνέπεια, τόσο τα θύματα του κατασκοπευτικού λογισμικού όσο και η κοινωνία της ΕΕ στο σύνολό της εξακολουθούν να αναμένουν την κατάλληλη θεσμική απάντηση σε αυτή την απειλή για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Εμείς, οι υπογεγραμμένες οργανώσεις, πιστεύουμε ότι η νέα νομοθετική θητεία παρέχει την ευκαιρία στα θεσμικά όργανα της ΕΕ με την επερχόμενη σύνθεσή τους να αναλάβουν πιο αποφασιστική δράση και να εφαρμόσουν το κεκτημένο της ΕΕ στο θέμα αυτό. Η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο πρέπει να λάβουν επείγοντως ισχυρά μέτρα για να περιορίσουν την κατάχρηση του κατασκοπευτικού λογισμικού στην ΕΕ και να προασπίσουν τις αξίες της ΕΕ με το σεβασμό και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, την καθιέρωση αποτελεσματικών μηχανισμών λογοδοσίας και την παροχή ένδικων μέσων στα θύματα της παράνομης παρακολούθησης με κατασκοπευτικό λογισμικό. Επιπλέον, τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων όλων των ατόμων που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους.

Καλούμε τα νέα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη της ΕΕ να λάβουν τα ακόλουθα μέτρα χωρίς καθυστέρηση:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Να προτείνει ένα νέο νομικό πλαίσιο της ΕΕ που να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις που θέτει το λογισμικό κατασκοπείας, το οποίο να περιλαμβάνει απαγόρευση σε ολόκληρη την ΕΕ της παραγωγής, εξαγωγής, πώλησης, εισαγωγής, απόκτησης, μεταφοράς, εξυπηρέτησης και χρήσης του λογισμικού κατασκοπείας, το οποίο παρεμβαίνει δυσανάλογα στα θεμελιώδη δικαιώματα και για το οποίο δεν υπάρχουν ανάλογα επαρκείς εγγυήσεις για την πρόληψη και την αποκατάσταση των προσβολών στα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Επιβολή μορατόριουμ στην ΕΕ μέχρι να τεθεί σε εφαρμογή αυτό το νέο νομικό πλαίσιο.
- Να ασκηθεί πίεση για την εφαρμογή πλήρους απαγόρευσης της ανάπτυξης και πώλησης εμπορικού κατασκοπευτικού λογισμικού από ιδιωτικές εταιρείες.
- Να διασφαλίσει ότι το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο υλοποιήθηκε και εφαρμόζεται επαρκώς από τα κράτη μέλη, διενεργώντας μια εμπειριστατωμένη αναλυτική και σε βάθος αξιολόγηση της συμμόρφωσης των κρατών μελών με τις οδηγίες για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και την εκτέλεση του νόμου και με τον κανονισμό για τη διπλή χρήση και να κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει κατά όσων η εμπορία και η χρήση του κατασκοπευτικού λογισμικού παραβιάζουν τα εν λόγω μέσα.
- Ενίσχυση του καθεστώτος ελέγχου των εξαγωγών με την αναθεώρηση και τροποποίηση του κανονισμού διπλής χρήσης της ΕΕ, ιδίως με την ενσωμάτωση του όρου του κατασκοπευτικού λογισμικού στον ορισμό των εργαλείων παρακολούθησης/επιτήρησης στον κυβερνοχώρο και τη συμπερίληψη υποχρεώσεων που εγγυώνται ότι τα εν λόγω αγαθά δεν χρησιμοποιούνται για την καταστολή ή τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Πλήρης αξιοποίηση των μέσων που είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο των μέσων που παρέχει (εργαλειοθήκη) το κράτος δικαίου για την παρακολούθηση της χρήσης του κατασκοπευτικού λογισμικού από τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης του ευρωπαϊκού μηχανισμού για το κράτος δικαίου, της ενσωμάτωσης των πορισμάτων στην ετήσια έκθεση για το κράτος δικαίου, της κίνησης διαδικασιών επί παραβάσει όπου είναι απαραίτητο και της εφαρμογής του κανονισμού για την αιρεσιμότητα όσον αφορά το κράτος δικαίου για την αναστολή των κονδυλίων της ΕΕ σε περιπτώσεις όπου η χρήση του spyware υπονομεύει το κράτος δικαίου και σε περίπτωση αποτυχίας των μηχανισμών εποπτείας.
- Εντολή για διαφάνεια στις κυβερνητικές συμβάσεις και επιχειρήσεις των κρατών μελών της ΕΕ που περιλαμβάνουν λογισμικό κατασκοπείας, εξασφαλίζοντας τη λογοδοσία για τις καταχρήσεις.
- Να προτείνει έναν εναρμονισμένο νομικό ορισμό της εθνικής ασφάλειας και να θέσει κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη μέλη προκειμένου να προσδιορίσουν μια πραγματική και σοβαρή απειλή για την εθνική ασφάλεια.
- Να επιβάλει την απαγόρευση του εμπορικών συναλλαγών αδυναμιών και τρωτών σημείων για οποιονδήποτε άλλο σκοπό εκτός από την ενίσχυση της ασφάλειας των συστημάτων και να επιβάλει την υπεύθυνη δημοσιοποίηση των πορισμάτων της έρευνας για τις ευπροσβλητότητες.
- Να διασφαλίσει ότι κάθε μελλοντική νομοθετική πρόταση που ενδεχομένως θα αντικαταστήσει την πρόταση κανονισμού για το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες θα παρέχει ισχυρότερες εγγυήσεις για την προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών, ιδίως με την ενίσχυση του δικαιώματος προστασίας του τερματικού εξοπλισμού που ήδη παρέχεται από την οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

- Να αποφύγει την εισαγωγή ευρέων εξαιρέσεων για λόγους εθνικής ασφάλειας στη νομοθεσία της ΕΕ, καθώς οι εν λόγω ειδικές ρυθμίσεις δημιουργούν σημαντικά κενά στην εφαρμογή και την επιβολή των νομικών μέσων της ΕΕ και εκθέτουν τους πολίτες σε περαιτέρω παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων.
- Να διοργανώσει διάλογο για τη χρήση του κατασκοπευτικού λογισμικού στην ΕΕ στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και να εγκρίνει σχετικά συμπεράσματα.

Κράτη μέλη της ΕΕ

- Να αναστείλουν όλες τις εξαγωγές από την ΕΕ όσον αφορά την πώληση και τη μεταφορά τεχνολογίας παρακολούθησης που έχουν εγκριθεί κατά παράβαση των διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Να μην παρεκκλίνουν από τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα που απορρέουν από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, επικαλούμενα εξαιρέσεις για λόγους εθνικής ασφάλειας.
- Να επιβάλλουν κυρώσεις στους πωλητές που διαπιστώνεται ότι έχουν παραβιάσει τις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας που υπέχουν βάσει του δικαίου της ΕΕ.

- Να δεσμευτούν για τη διατήρηση του υψηλότερου ή απόλυτου επιπέδου προστασίας σε εθνικό επίπεδο, μη επικαλούμενοι την παρέκκλιση βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 5 του της Ευρωπαϊκής Πράξης για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης (EMFA) σχετικά με τη δυνατότητα των κρατών μελών να αναπτύσσουν παρεμβατικό λογισμικό παρακολούθησης.
- Να εξαλείψουν όλα τα υφιστάμενα εμπόδια που εμποδίζουν τα θύματα του λογισμικού κατασκοπείας να έχουν πρόσβαση στη απόδοση δικαιοσύνης και στα κατάλληλα ένδικα μέσα και κυρώσεις και να διασφαλίσουν ότι όλες οι αστυνομικές και δικαστικές έρευνες διεκπεραιώνονται άμεσα, αποτελεσματικά και με διαφάνεια.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

- Να συνεχίσει το έργο του για τη έρευνα, την παρακολούθηση και την υποβολή συστάσεων για τον περιορισμό των καταχρήσεων του κατασκοπευτικού λογισμικού παρακολούθησης από τα κράτη μέλη και να συνεχίσει να ζητά την πλήρη εφαρμογή των συστάσεων της επιτροπής PEGA.
- Να χρησιμοποιήσει όλους τους πόρους που διαθέτει για να ασκήσει τις εξουσίες ελέγχου της Επιτροπής και του Συμβουλίου της ΕΕ και να τους καταστήσει υπεύθυνους για την αδράνεια, τις ανεπαρκείς ενέργειες ή τη μη συμμόρφωση με το υφιστάμενο κεκτημένο της Ένωσης.

Τονίζουμε ότι όλοι ανεξαιρέτως οι φορείς λήψης αποφάσεων σχετικά με τις προαναφερθείσες συστάσεις θα πρέπει να λαμβάνουν τις αποφάσεις τους μόνο μετά από δημόσιες και διαφανείς διαβουλεύσεις με τους σχετικούς εθνικούς και διεθνείς ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των ομάδων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των φορέων εκπροσώπησης των θυμάτων παρακολούθησης.

Εμείς, οι υπογεγραμμένες οργανώσεις, που εκπροσωπούμε ένα ευρύ φάσμα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και δημοσιογραφικών οργανώσεων, είμαστε ενωμένοι απαιτώντας άμεση δράση για το σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων όλων των ατόμων στην ΕΕ από τη διάχυτη σοβαρή απειλή του κατασκοπευτικού λογισμικού.

Members of the Coordination Group

Access Now
 ARTICLE 19
 Centre for Democracy & Technology Europe (CDT Europe)
 Civil Liberties Union for Europe (Liberties)
 Data Rights
 Electronic Privacy Information Center (EPIC)
 Epicenter.works - for digital rights
 European Digital Rights (EDRI)
 European Federation of Journalists (EFJ)
 The Hungarian Civil Liberties Union (HCLU)
 Privacy International (PI)
 Wikimedia Europe

Additional signatories

Aspiration
 Bulgarian Helsinki Committee
 Digital Rights Ireland
 Data Privacy Brasil
 Centre for Peace Studies
 Citizen D / Državljan D
 Civil Rights Defenders
 European Center for Not-for-Profit Law (ECNL)
 Fundación Karisma (Colombia)
 Homo Digitalis
 Italian Coalition for Civil Liberties and Rights (CILD)
 IT-Pol Denmark
 Ligue des droits humains (Belgium)
 Nederlands Juristen Comité voor de
 Mensenrechten (NJCM)
 Panoptykon Foundation
 Peace Institute (Slovenia)
 Sflc.in (India)
 Vrijschrift.org
 Xnet, Institute for Democratic Digitalisation (Spain)

